

A LAKÓHELYI MŰVELŐDÉS ÉS A POLITIKAI KULTURA FEJLESZTÉSE

Itt, Szegeden, szabad talán egy Juhász Gyulára tett utalással kezdeni a mondandómat. Mint köztudott, "Szakállszáritó" és "Holmi" címmel állandó rovata volt a szegedi "Délmagyarország"-ban. Ezekben – a házuk előtti padkán üldögélő bölcs, öreg parasztok módján – aforizmaszerű, tömör és csattanós mondásokban rögzítette vélekedéseit a világról. Ezek politikai tartalmáért sokat támadták. Az "Uj Nemzedék" 1926 nyarán, egyik számában így denúnciálta a költőt: "Ha némely keresztény író világba küldött jeleit lefotografálnánk, a lemez ötágu csillaggal lenne tele." Nos, az egyik világba küldött jele így hangzott: "- Ez nem politika -, hangoztatják gyakran a hatalmon levők, akik legjobban tudják, hogy minden politika."

Azért idézem Juhász Gyulát, mert jelezni kívánom, hogy témánkat nemcsak a cím második fele, hanem az első s a kettő kapcsolata is politikaivá, illetve politikává teszi. Abban az egyszerűsítő értelemben mindenképpen, hogy a politika a lehetőségek tudománya.

Ha témánkkal kapcsolatban bárki kiejti a lehetőség szót - egymással kétségtelen összefüggésben - két dologra szoktak hivatkozni - az idő és az anyagiak csökkenésére. A hivatkozási alap leggyakrabban a Tömegkommunikációs Kutatóközpont 1972-ben végzett országos reprezentációs vizsgálata, illetve a Társadalmi Statisztikai Közlemények 1981-ben közzétett, 1977-78-as időmérlegei. Ezek adatai alapján sokan úgy fogalmazzak, hogy a munkaidő meghosszabbodott, illetve, hogy a szabadidő csökkent. Azt hiszem, pontosabban fogalmazunk, ha azt mondjuk, hogy miközben a munkaidő csökkent, és a szabadidő megnövekedett, ez utóbbi szerkezete átalakult.

A Hazafias Népfrent VII. kongresszusa ezzel kapcsolatban 1981-ben így fogalmazott:

"A teljes foglalkoztatás, valamint az egyes területeken jelentkező munkaerőhiány a munkásoknak és a szellemi dolgozóknak saját szakmájuk területén kívül is lehetőséget nyújt arra, hogy főfoglalkozásuk mellett más munkát is végezzenek. E munkavégzés is valós társadalmi szükségleteket elégít ki. Nem vitás, hogy a többletmunka hozzájárul az életmód fejlődéséhez, gazdagodásához. Kérdés viszont, hogy mitől von el időt és energiát, és nem válik-e sokaknál a kulturáldomás vagy a családi élet, a gyermekekkel való foglalkozás akadályává, vagy nem csökkenti-e a pihenésre fordított időt olyan mértékben, hogy előbb vagy utóbb elkerülhetetlenül egészségi károsodással jár. A rendszeres többletmunka, ha nincs mód, nincs igény és szorító szükség az ezzel járó pénz okos elköl-tésére, a tudati szférában, az értékek megítélésében zavart okozhat.

Ha a rutín jellegű munka éveken át folytatódik, és nincs lehetőség akárcsak bizonyos munkafázisok váltására sem, akkor ez ritkán járul hozzá a szakmai fejlődéshez, háttérbe szorítja a munka alkotó jellegét, és csupán a jövedelem válik érdeké, ahelyett, hogy eszközzé lenne bizonyos célok eléréséhez."

Bizonyára esett már szó róla, de "ismétlésként" talán mégsem haszontalan feleleveníteni, mi olvasható ki ezekből a felmérésekből, időmérlegekből?

Mi, férfiak több mint két órát, a nők közel két órát fordítanak kulturális tevékenységekre, de ennek több mint a felét a televízió-nézés veszi igénybe. Átlagban tíz percig ujságot, 10-12 percig könyvet és folyóiratokat olvasunk naponta. A háromnegyedórát közelíti meg a társas együttlétre, beszélgetésre és egyéb szórakozás-
ra fordított idő. Egyre ritkábban járunk színházba, moziba és egyéb, otthonunkon kívüli rendezvényekre, keveset mozgunk, sétálunk, sportolunk.

Számokkal kicsit pontosabban megközelítve: Több-kevesebb rendszerességgel mindenki hallgat rádiót. A lakosság több mint 90%-a tévénéző, kétharmaduk minden adásnapon "belenéz" a mű-

sorba. Sorrendben a következő legszélesebb kulturális tevékenység a szépirodalom olvasása. Ez már erősen rétegzett. Az egyáltalán olvasók aránya az értelmiség között 87, az egyéb szellemi dolgozók között 79, a szakmunkások között 56, a segéd munkások között 37, a mezőgazdasági dolgozók között 25%. Legalább hetenként könyvet vesz a kezébe, tehát rendszeres olvasó az értelmiség 40, az egyéb szellemi dolgozók 37, a szakmunkások 22, a segéd munkások 13, a mezőgazdasági dolgozók 6%-a. Moziba a lakosság 34%-a jár; itt inkább a korszerinti megoszlás a jellemző: a 20 éven aluliak 75, a 20-25 év közöttiek 55%-a mozilátogató. A lakoságnak kb. egynegyede látogatja a muzeumokat és kiállításokat. Az évi 16 millió látogatásból az értelmiségiek és vezető beosztásúak kétharmada, a szellemi dolgozók fele, a szakmunkások egynegyede, a segéd munkások és mezőgazdasági fizikai dolgozók egytizede részesül.

Vendégeskedés valamelyes gyakorisággal a lakosság 60%-ára jellemző s inkább a városias településeken. A kisebb településeken a szomszédolás nem vendégjárás-jellegű. A vendéglők, eszpresszók látogatása a városi lakosság 35, a falusi lakosság 25%-ára jellemző, közöttük többségben vannak a fiatalok. A lakosság 19%-a vallotta magát kocsmázónak, italbolt-látogatónak. Itt többségben vannak a falusiak és "természetesen" a férfiak.

Rendszeres, de nem versenyszerű testedzést folytat a lakosság 7%-a. Kertészkedéssel a lakosság 45%-a foglalkozik: a falusi lakosság 55%-a, a budapestiek egyharmada.

A kicsit talán önkényesen kiragadott számadatok több dolgot is mutatnak:

- a szabadidő eltöltése (a népfront felfogása szerint: a komplex művelődés) zöme a lakóhelyen, szűkítve: az otthonokban zajlik;
- meghatározó benne a társadalmi osztály- és réteghelyzet s ettől elválaszthatatlanul az iskolai végzettség;
- esetenként meghatározó szerepe van a település jellegének, máskor az életkornak, ritkábban annak, hogy férfiakról vagy nőkről van-e szó.

Vitányi Iván, Sági Mária és Lipp Márta "A kultura közvetítése a családban" (Művelődéskutató Intézet, Budapest, 1982.) című tanulmányukban - a szabadidő szerkezetében vizsgálva a különböző tevékenységeket - a kultura család által történő átadása szempontjából két módot különböztetnek meg:

1. Nemkulturális-jellegű tevékenység és ebben két nagy csoport. Az egyik a jobbra házon kívül végzett társas tevékenységeket foglalja magában, a másik az otthoni, a házzal, a kerttel, a közlekedési eszközökkel való tevékenységeket. Meggyőződésem szerint helyesen mutatnak rá, hogy mindkettőnek van egy olyan változata, amely kulturális tevékenységgel is társul, s van egy olyan is, amely a kulturális tevékenységtől elkülönül. A házon kívüli társas tevékenységek - a kulturális tevékenységek közül elsősorban a mozi - a könnyűzenei koncertlátogatást vonzzák, kicsit lazábban a színházlátogatást is. Kulturális vonzat nélkül ez a tevékenység merül el a kocsimázásban vagy egyfajta - gyakran társasan végzett - semmittevésben. A házzal, a kerttel való tevékenységcsoport részben a tudományos, szakirodalmi érdeklődésnek kedvez (a barkácsolók, szereplők munkájához könnyen társul), részben a szépirodalmat vonzza (érdekes módon ilyen összefüggést találunk a kertészkedéssel). Ezt a népfrontmozgalom is megerősíti a kertbarátok és kisállattenyésztők köreiből szerzett tapasztalataival. "Kulturális vonzat nélkül - állapítják meg a szerzők - ez a tevékenységcsoport könnyen válik tulajdoncentrikussá." Emlékeztetek ennek a megállapításnak és a már idézett kongresszusi véleményünknek a rimelésére.

2. A kulturális tevékenység az egyes emberek vagy csoportok szabadidő-szerkezetében önállóan jelentkezik. Vitányi, Sági és Lipp ebben a körben egy négy tevékenységből álló összefüggő központi szerkezetet fedez fel, amelynek elemei a szépirodalom olvasása, a muzeum- és kiállításlátogatás, a színház és a mozi. Ez a négy tevékenység többnyire együtt jár - állapították meg. - Aki az egyikre időt áldoz, gyakran fordít időt a másikra is. Ugyanakkor ez a négy szerkezet három másik tevékenységcsoporttal is összefüggésben áll, a kapcsolódásban azonban csak egyes elemei vesznek részt.

"A mozilátogatás például egyrészt a színházzal és az irodalommal, másrészt azonban a könnyűzenei koncerttel és a táncolással kapcsolódik össze - ez utóbbi esetben a házon kívüli társas tevékenységkör kulturális tartozéka. Másrészt muzeum-, színházlátogatás és a szépirodalom olvasása (de nem a mozi) rendelkezik egy másfajta vonzattal is: a komolyzene kedvelésével. Azt lehet mondani, vizsgálataink szerint ez a legfejlettebb izlés jele (és sajátos módon vonzza a nyelvtanulást is). Harmadrészt a szépirodalom olvasása és a kiállításlátogatás gyakran jár együtt a tudomány és a szakirodalom kedvelésével is, ezen keresztül a továbbképzésben való részvétellel, a társadalmi szervezetekben végzett munkával stb." Megjegyezni kívánom, hogy ebbe a harmadik típusba soroltak - egyéni tapasztalataim szerint - valóban a legnagyobb hányadát jelentik a népfrontmozgalom többszázezernyi társadalmi aktivistájának is.

A lakóhelyi művelődés, ha nem is szembeállítva, de megkülönböztetve szerepel a más "szinterű", valójában nehezen elkülöníthető művelődési alkalmakkal szemben, legalábbis mai közművelődési, művelődéspolitikai tudatunkban, még inkább szóhasználatunkban.

Tartalmazhatja: a/ művelődés centralizált intézményi hálózathoz nem kötött vagy nem azok kereteiben használt formáit, mint amilyen a tévézés és a rádiózás, az olvasás, bizonyos művészeti tevékenység, barkácsolás stb.; b/ a közösségek legkülönbözőbb művelődési tevékenységét, mely főleg helyileg különül el a közművelődési intézményrendszerétől, ugyanakkor tartalmi és szervezeti vonatkozásban - mai gyakorlatunkban - ezer szállal kötődik azokhoz.

Ezért úgy gondolom, hogy a lakóhelyi művelődés tartalmi megkülönböztetése a művelődési-otthonitól, a munkahelyitől aligha lehetséges és szükséges. A lakóterületi művelődésen más megközelítésben egyébként éppen a művelődési otthonok, klubok, más intézmények tevékenységét szokás érteni.

A Hazafias Népfront nemcsak hazánk legátfogóbb politikai tömegmozgalma, hanem tulajdonképpen egyetlen lakóterületi mozgal-

ma az országnak, amely az állampolgárok lakóhelyi érdekeit (ennek szerves részeként művelődési érdekeit is) képviseli és kifejzi - hol jól, hol rosszul. Ezért, ha a népfront művelődéspolitikai, művelődési munkáját szemügyre vesszük, társadalmi, mozgalmi szempontból főleg formai jegyekben találunk különbségeket másokkal összehasonlítva. Első pillantásra mindenképpen. Azért mondom, hogy első pillantásra, mert alaposabb szemrevételezés után kiderül, hogy a népfront minden művelődési kezdeményezése mélyén ott rejlik a nem titkolt, közvetlen vagy közvetett politikai cél, szándék.

Ilyen értelemben az otthoni, egyéni művelődési lehetőségek és szándékok, valamint a lakóhelyhez közel vagy távolabb működő intézmények munkája között "féluton" kell keresnünk szervezetileg és elhelyezkedését illetően is. Példákkal élve:

A népfrontmozgalom művelődési elképzeléseiben - kulturaközvetítő szerepe miatt is - legfontosabb szerepet a társadalom legkisebb és alapközösségének, a családnak szánja. Nemcsak azért, mert létalapja a szocialista társadalomnak is, hanem azért is, mert formálója a személyiségnek, élettere és műhelye a társadalom olyan jellemzőinek, mint a kollektívizmus, a demokrácia, a szabadság és a műveltség. Az alapműveltség megszerzéséhez viszont legfontosabb intézménynek az iskolát tartja. E kettő között a "féluton" vannak a szülői munkaközösségek, amelyeknek társadalmi irányításáért a népfrontbizottságok a felelősek. De létezik állami felelősség is, az oktatási intézmény igazgatójéé és a tantestületé. E kettő különbségéből kell valami hasznos egységet kialakítani. Az, hogy ez egyszerre művelődési és társadalmi-politikai érdek, könnyen belátható.

Ugy tekintünk anyanyelvünkre, mint a művelődés sokirányú lehetőségének biztosítójára. Elsajátításának első állomása a család, de az óvoda és az iskola döntő módon befolyásolja ezt a folyamatot. Az iskolában teljesednek ki nyelvi ismereteink, s az iskola nyelvi továbbfejlődésünk meghatározója is. Elsőrendűen fontos társadalmi tennivaló az anyanyelvi műveltség színvonalának emelése. Fontos, hogy felelősséget érezzünk a magunk és a mások anyanyelvi műveltsége iránt; hogy létszükségletünk legyen a megértés és megértetés

képességének az elsajátítása; az iskola, a tanfolyamok, előadások, a rádió, a televízió lehetőségeit felhasználva vagy egyéni úton; a költők és az írók műveinek állandó olvasásával; a szótárak, a nyelvtani, stilisztikai, nyelvművelő és egyéb hasonló munkák tanulmányozásával. Ez nemcsak nyelvi műveltség, magyarságtudat, de a szocialista demokrácia érvényesülésének is, az egészségés közéletnek is létfeltétele.

Ehhez megvannak a mások és a magunk sajátos eszközei.

A honismereti szakkörök, a különböző táborok (honismereti, közművelődési, olvasótáborok), akadémiák, a szakkörvezetők tanfolyamai, a szakmunkásképző intézetek "Ismerd meg szakmádat!" elnevezésű akciója mellett a majd megindítandó "Ismerd meg anyanyelvedet!" mozgalom mind, mind alkalmasak a közvetlen anyanyelvi ismeretek terjesztésére, a nyelvhasználati képességek fejlesztésére. A tágabb értelemben vett anyanyelvi műveltséget gyarapítja és a nyelvi tudatosságához járul hozzá a földrajzinév-gyűjtés, a régi és a mai személy-, ragadvány- és becenevek gyűjtése, a hajdani paraszti gazdálkodás és a különböző régi kézimesterségek szókincsével való foglalkozás; a népi gyógyászat alapját adó gyógyfüvek neveinek gyűjtése (ezerjőfü-akció); a nyelvjárások és regionális köznyelvek, valamint egyes szaknyelvek, továbbá az ifjusági nyelv különböző sajátosságainak felmérése: a szépbeszéd-verseny; a fogalmazási vetélkedők; az általános beszédkészséget fejlesztő társalgási alkalmak megteremtése stb.

Ha mindehhez hozzáveszem, hogy az anyanyelvi kultúra bizonyos magatartáskulturával is együttjár, indokolatlan részletesebben fejtegetni, hogy ennek mekkora jelentősége lehet a lakóhelyi érintkezésben, a hivatal és az állampolgárok kapcsolatában s mindenütt.

Akarva, akaratlanul kiejtettem a népfontra bizott két, nagy közművelődési mozgalom, a Honismereti és az Olvasó népért mozgalom nevét.

Az előbbinél, amely kifejezetten lakóhelyi művelődést feltételez, sosem titkoltuk, hogy a hon ismeretétől az okos honszeretetig, a haza gyarapításáig akarunk eljuttatni minél több embert. S azt sem, hogy saját hazánk szeretete révén tartjuk elérhetőnek a más

hazák szeretetének megértését, a nemzetköziséget. A honismereti mozgalom többtucat tevékenységi formáját az emberek látszólag egyénileg vagy kis közösségekben (szakkörökben) művelik, de a nemzetközileg is figyelemre méltított eredmények nem születtek volna meg pl. a muzeumok, levéltárak, más közgyűjtemények háttéré nélkül.

Az Olvasó népért mozgalom sem létezne - noha az olvasás bensőségesen egyéni tevékenység, s az egyéni könyvvásárlók száma is évről évre növekszik - a legjobban kiépült közművelődési intézményhálózat, a könyvtárak nélkül.

Lakóhelyi közművelődési mozgalmaink akkor lesznek igazán sikeresek, akkor következhet be egy a jelenleginél jobb minőséget jelző változás, ha lesz elég erőnk foglalkozni az egyes emberekkel, és ha meg tudjuk nyerni a közösségeket. Ugyanis a legkülönbözőbb közösségekbe kell beleplántálni és erősíteni a művelődés szeretetét, jelentőségét. Ebben a munkában a már működő közösségek tevékenységére kell alapoznunk, olyanokéra, mint a kertbarátkörök, a honismereti körök és az Olvasó népért mozgalom különböző közösségei. Ezek többnyire szinte maguktól jöttek létre, általában egy-egy kezdeményező, társadalmilag elkötelezett értelmiségi, elsősorban pedagógus, könyvtáros, népművelő vezetésével.

Az önkéntesség éppen annak a bizonyítéka, hogy valóságos igény, vagyis közösségi igény, kultúraigény hozta létre ezeket a kisközösségeket a Páva-köröktől a népművészeti, kézimunka-körökön át, a vetélkedőkre, akciókra alakult alkalmi közösségekig, amilyen pl. a budapestiek "Közös otthonunk", a hajdu-bihariak "Hortobágytól Sárrétig" vállalkozása, vagy az ugyancsak hajdu-bihari kezdeményezés, amely az embert, az egyént úgy kapcsolja össze a szűkebb közösséggel és a szűkebb hazával, hogy öntevékeny cselekvésre kínál lehetőséget a műveltség kedv szerinti gyarapítására vagy a szűkebb pátria gazdagítására, fejlesztésére, szépítésére. Ez utóbbit a Hajdu-Bihar megyei népfrontbizottság együtt kezdeményezte a Hajdu-Bihari Napló szerkesztőségével. A lap folyamatosan közli a legjobb ötleteket, ezzel módot ad azok terjedésére is.

A népfront által felkarolt lakóhelyi művelődésben fontos, meghatározó vonás a közösségi jelleg. A lakóhelyi művelődés - amelyben a művelődés fogalmát a legátfogóbban értelmezik a népfrontbizottságok - funkciójában és jellegében is a közösséghez kötődik. A lakóhely embercsoportjaiból igyekeznek a művelődési lehetőségek felhasználásával olyan közösségeket formálni, amelyek azután újabb művelődési igények megfogalmazásával és lehetőségek megteremtésével a közösségi, lakóhelyi művelődést "összezerjesztő" folyamattá szervezhetik. Az általunk jónak tartott lakóhelyi művelődés másik sajátossága - közösségi jellege mellett - az aktív, cselekvő magatartás a kínálat és lehetőség megteremtésében.

A lakóhelyi művelődés a népfront értelmezésében nem pontosan azonos a művelődési tevékenység hagyományos vagy közkeletű felfogásával. Alapvetően azért nem, mert minden elemében feltételezi a politikai kultúra valamilyen szintű jelenlétét.

A politikai műveltség megszerzésének - minden más műveltség tartalomhoz hasonlóan - lehet és van elméleti és gyakorlati szakasza, formája. Megintcsak nem a szembeállítás szándékával mondom, de a politikai kultúra elméleti alapjait - véleményünk szerint - az állami oktatási intézményeknek és a politikai szervezeteknek (köztük a népfrontmozgalomnak) kell lerakniuk. A lakóhelyi művelődési tevékenység a mi felfogásunk szerint már egyfajta politikai gyakorlat is. Olyan társadalmi, politikai gyakorlat, amelynek "elvégzéséhez" szükség van: a/ ismeretekre, b/ készségekre, c/ a tájékozottság összességére.

A politikai ismeretek ebben az értelemben nem a politikatudomány ismeretét jelentik, hanem azokat az alapvető jogi, gazdasági, tudományos, technikai, társadalmi, történeti, helytörténeti és egyéb tudnivalókat, amelyeket tantárgyszerűen környezetismeretként vagy állampolgári ismeretként szoktunk emlegetni. Ezek szükségesek ahhoz, hogy az emberek és közösségeik politikai véleményalkotása és cselekvése reális alapokon, a társadalom fejlesztése érdekében bontakozzon ki, és ne maradjon üres "politizálás". A felsorolt politikai ismeretek "betáplálása" nem tarthat egyedül az oktatás feladatkörébe, folyamatosan és változatos

formákban végezniük kell ezt az egyéb művelődési intézményeknek is. Fordítva: sajnálatos, hogy a még oly jó helytörténetek sem épülnek be az iskolai oktatás programjába (vagy csak nagyon ritkán, "partizán-vállalkozás" eredményeként), holott a politikai kultúra megalapozásának fontos mozzanataivá válhatnának.

A politikai ismeretek megszerzésének elfogadott formája a politikai ismeretterjesztés rendszere. A hagyományos értelmű lakóhelyi művelődésben mégsem alapvető, mégsem eléggé elterjedt forma. Meggyőződésünk szerint a lakóhelyi művelődésben nagyobb figyelmet kell szentelni neki. Nemcsak azért, mert az egész társadalom érdekei ezt kívánják, nem is csak azért, mert a korszerű műveltség igényeli a politikai műveltség megfelelő szintjét, hanem főként azért, mert az általános politikai ismeretek kellő szintje híján sérelem érheti előbb a helyi politikát, a tudatlanság felhalmozódása esetén pedig az ugynevezett "nagypolitikát" is. Csak megfelelő és viszonylag általános politikai ismeretek birtokában tehető fel a két nagyon fontos kérdés:

- Van-e a lakóhelyi közösségeknek reális részvételi, cselekvési lehetőségük a helyi politika formálásában?
- Felismerik-e a művelődés és a cselekvőképesség összefüggéseit?

A politikai készségek megszerzése a lakóhelyi művelődésben lehet egyszerűen a tanulási-elsajátítási folyamat egyik szakasza. Föltehetően jobb azonban, ha többről és másról van szó.

A művelődés öntevékeny megszervezése a szükségletek felmérése alapján; a feltételek megteremtése saját munkával; az állami és társadalmi szervek, intézmények együttműködésének biztosítása már önmagában politikai cselekvés, a készségek gyakorlásának útja. (Lényegében ezt a gondolatmenetet követte a fővárosi néprontbizottság már említett "Közös otthonunk" akciója, amelynek kezdetén 58 budapesti lakótelep közel 170 ezer családjához juttatták el igény- és szükségletfelmérő levelüket, kérték a feltételek öntevékeny megteremtését, a különböző szervek és intézmények együttműködésének megszervezését. Az egy évig tartó rendezvénysorozaton a lakótelep-

pek 2780 különböző rendezvényt tartottak, több mint egymillió ember részvételével.)

A politikai ismeretek nem egyszerűen megtanulható, elsajátítható tudnivalók. A lakóhelyi közösség, akár két ember is, saját személyes, egyéni vagy közös tapasztalatainak a szűrőjén bocsátja át ezeket az ismereteket, és hozzáadja a gyakorlat során megszerzett, kialakított készségeket. Korábban az ismeretek és készségek ilyenfajta összehozása a családi közösség egyik legfontosabb funkciója volt. Nem egyszerűen arról van szó, hogy a család bomlik, és ezért nem képes vállalni ezt a feladatot. Sokkal inkább arról, hogy a világ felé tágul, kinyílik az otthon. A funkciók is megoszlanak, egyeseket a lakóhelyi közösségek vesznek át, később - ki tudja? - talán "visszaadnak" majd a családnak.

A készségek megszerzése nem történhet meg a művelődés szűken értelmezett tartalmi kereteiben. A politikai gyakorlat nélkülözhetetlen. De jó kiinduló terep a művelődési tevékenység, ahonnan a logika is, meg a szükségszerűség is előbb-utóbb elvezet a helyi politikához, annak alakításához, a reális lehetőségek szerinti politikai cselekvéshez.

Politikai tájékozottságon a mi témánk vetületében mást értek, mint a politikai ismeretek összességét.

A tájékozottságot a tömegkommunikáció eszközei és a politikai tájékoztatás más, intézményes és szervezett formái biztosítják. A lakóhelyi művelődés és a politikai kultúra összefüggésében a tájékozottság a különböző tájékoztató eszközökhöz való hozzáférhetőséget, illetve a megszerzett információk kicserélési lehetőségét jelenti. Ehhez a lakóhely művelődési fórumait, klubjait, közösségeit - a bennük folyó alaptevékenységtől függetlenül - a politizálás fórumaivá is kell alakítani. Csak az igazi fórumok alkalmasak arra, hogy a közösség képzetesebb tagjai "külső beavatkozás" és segítség nélkül is megfelelő tájékozottsági szintet teremtsenek maguk és társaik számára. Nem véletlen, hogy a népfront által támogatott különböző művelődő közösségek közül azokban ismerhető fel ez a tájékozottsági szint, amelyek bizonyos vonatkozásokban hasonlítanak a hajdanvolt munkás egyletekre, földmunkás olvasókörekre.

A politikai tájékozottságot általában a nemzetközi és az országos politika aktuális kérdéseinek, fontosabb összefüggéseinek ismeretére vonatkoztatjuk. A helyi politika vonatkozásában ez többet, a beavatottságot jelenti. A lakóhelyi művelődés politikai tartalmában a helyi politikai információknak kell a döntő szerepet juttatni. A lakóhelyi művelődés teljes eszközrendszerének, formáinak, módszereinek és színtereinek - a kultúra általános szintjének emelésén túl - az az egyik legfontosabb feladata, hogy a "nagypolitika" háttérbe szorítása nélkül lényegesen megváltoztassa a "két" politika arányát. A helyi politika összefüggéseinek és döntési mechanizmusának ismerete; a működési folyamatok készség szintjén való elsajátítása - a megfelelő információ birtokában - elvezet ahhoz a kívánatos társadalmi gyakorlathoz, amelyben a politika alulról felfelé való építkezése nem deklarált, hanem valóság.

Biztos, hogy nem a ma, talán még nem is a holnap általános tömegtájékoztatási lehetősége a kábeltelevízió, de már létezik, számolni kell vele. A lakóhely művelődésének, politikai információs rendszerének olyan szintézisét teremtheti meg, amely nemcsak a XX. század technikáját jellemzi, de biztosíthatja a technikai kultúra élő kapcsolatát is az emberek mindennapi művelődési és politikai tevékenységével.

Köpeczi Béla A mindennapi kulturáról szóló írásában (Kossuth Könyvkiadó/1983) a mindennapi kulturát a társadalom fejlődésével összevetve két következtetést von le:

"Az egyik az, hogy a társadalom egészének fejlődése modernizációt kíván meg, amely az ismeretek magasabb szintjében, korszerűbb világnézetben és életmódban kell hogy jelentkezzen. A másik, hogy külön gondot kell fordítani egyes elmaradott vagy hátrányos helyzetben levő rétegek helyzetére kulturális szempontból is, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy ezek a lakosság jelentős részét teszik ki. A kulturának két eszközrendszere az, amely jelentős segítséget tud nyújtani ebből a szempontból: az iskola és a televízió.

Mindezzel nem azt akarjuk mondani, hogy csak ezektől függ a mindennapi kultúra alakulása, és azt sem, hogy gyors változásokra lehet számítani. A tudatvizsgálatok ismét figyelmeztetnek arra, hogy a mindennapi kultúra mély rétegei szempontjából a megfelelő ismeretszint nem jelent mindig értékrendet befolyásoló tényezőt. Szükség van olyan életmintákra, amelyek érzelmi befolyást is gyakorolnak, s amelyeket követni is lehet. Mindez nem csupán a kultúra passzív befogadását feltételezi, hanem az aktivitást is, mégpedig funkcionális közösségekben."

Azt hiszem, nem kívánhatok szebbet önöknek és jobbat mindannyióknak, hogy képesek legyenek minél több követésre méltó életmintát állítani embertársaik elé, s minél több olyan funkcionális közösséget életre kelteni, amelyek biztonságos tartópillérei a sokkal nagyobb közösségnek, a magyar nemzetnek.